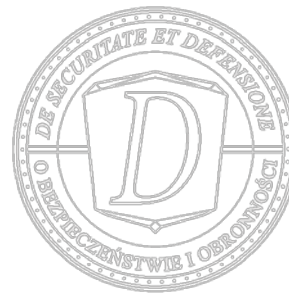

Anna LASOTA¹

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach²

Instytut Nauk Społecznych i Bezpieczeństwa

a.lasota91@gmail.com

SŁUŻBA KOBIEC W POLICJI REPUBLIKI SŁOWENII JAKO PRZEJAW FEMINIZACJI FORMACJI POLICYJNYCH PAŃSTW UNII EUROPEJSKIEJ

ABSTRAKT: Artykuł podejmuje zagadnienia związane ze służbą kobiet w formacjach policyjnych Republiki Słowenii. Przedstawia strukturę organizacyjną słoweńskiej policji, historię zatrudniania kobiet w tej formacji oraz aktualne dane statystyczne dotyczące pełnienia służby przez policjantki. Nakreśla również znaczenie Europejskiej Sieci Policjantek, jako inicjatywy, w której słoweńska policja bierze czynny udział. Głównym celem artykułu jest zaprezentowanie zakresu i charakteru służby kobiet w policji słoweńskiej, włącznie z przyczynami wyboru takiej ścieżki rozwoju zawodowego oraz społecznym odbiorem działań wysoko sfeminizowanej policji. Autorka podejmuje ponadto kwestię współpracy pomiędzy funkcjonariuszami obu płci i jej wpływu na skuteczność realizowanych przez policję działań.

SŁOWA KLUCZOWE: kobiety, policja, feminizacja, Słowenia, Unia Europejska

WOMEN POLICE SERVICE IN THE REPUBLIC OF SLOVENIA AS A SYMPTOM OF FEMINIZATION OF POLICE UNITS IN THE EUROPEAN UNION COUNTRIES

ABSTRACT: Article contains review of the women service in police formations in the Republic of Slovenia. It shows the organizational structure of the Slovenian police, the history of women employment in this formation and current statistics of women police service. Important part of the article states about European Service of Policewomen, because Slovenian police takes part in this initiative. Main aim of this article is to present women service in police formations, including the reasons for choosing this path of their career. No less important is social perception of the way how activities and requests taken by this highly female-dominated police. Author also shows how cooperation between male and woman police officers can influence the effectiveness of police operations.

¹ Anna Lasota – magister, doktorantka w Instytucie Nauk Społecznych i Bezpieczeństwa Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach. Jej zainteresowania badawcze obejmują przede wszystkim funkcjonowanie służb specjalnych i policyjnych w państwach europejskich w warunkach zmian systemowych oraz udział kobiet w europejskich formacjach mundurowych.

² Siedlce University of Natural Sciences and Humanities, Social Science and Security.

KEYWORDS: women, feminization, police, Slovenia, European Union

WPROWADZENIE

Płeć funkcjonariuszy policji od niedawna stanowi przedmiot bardziej szczegółowych i systematycznych analiz naukowych. Dotychczas badania nad uczestnictwem kobiet w służbie były podejmowane sporadycznie, głównie w obrębie kulturoznawstwa. Znaczący procent prowadzonych do tej pory badań skupia się na porównaniu pracy policjantek w Wielkiej Brytanii i Stanach Zjednoczonych. Przemiany systemowe zachodzące po roku 1989 w państwach Europy Środkowowschodniej i Południowej zaowocowały jednak prowadzeniem nowej polityki w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego, czego efektem było tworzenie nowych struktur policyjnych w tych krajach. Dążenie kobiet do zrównania ich praw zawodowych z mężczyznami znalazło także odzwierciedlenie w zwiększeniu ich zatrudnienia w nowotworzonych i reformowanych formacjach policyjnych. To z kolei zainspirowało badaczy do podjęcia analiz dotyczących funkcjonowania kobiet w zawodzie zdominowanym do tej pory przez mężczyzn. Istotnym czynnikiem dla rozpoczęcia badań w tej dziedzinie było również upowszechnianie polityki *gender mainstreaming*, czyli włączania zasady równości szans obu płci we wszystkie aspekty funkcjonowania państw.

Celem artykułu jest zaprezentowanie przemian, jakie zaszły w słoweńskiej policji w warunkach zmiany systemowej, która nastąpiła w tym państwie po uzyskaniu niepodległości w 1991 r. Jednym z efektów tych przemian stał się wzrost zatrudnienia kobiet w formacjach mundurowych. W chwili obecnej wskaźnik zatrudnienia kobiet w słoweńskiej policji wynosi ok. 25 proc., co czyni ją najbardziej sfeminizowaną służbą policyjną spośród wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej. Artykuł ma również na celu ukazanie przyczyn tak liczego wstępowania kobiet do policji oraz analizę społecznego odbioru funkcjonowania tak mocno sfeminizowanej formacji, a także skuteczności realizowanych przez nią zadań. Zaprezentowane w artykule informacje pochodzą z raportów i analiz sporządzonych przez słoweńską policję i udostępnianych przez tę formację do wiadomości publicznej.

POLICJA REPUBLIKI SŁOWENII

Republika Słowenii leży w Europie Środkowej, nad Morzem Adriatyckim. 25 czerwca 1991 r., po przeprowadzonym 23 grudnia 1990 r. referendum, państwo to jednostronnie ogłosiło niepodległość i odłączenie się od Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Jugosławii (SFRJ). Akt secesji rozpoczął proces ostatecznego rozpadu SFRJ i przyczynił się do wybuchu drugiej jugosłowiańskiej wojny domowej. Na tle pozostałych państw byłej Jugosławii Słowenia wyróżniała się stosunkowo jednolitym składem etnicznym, a także najwyższym poziomem rozwoju gospodarczego. Niezależność państwa została ostatecznie potwierdzona 23

grudnia 1991 r., kiedy przyjęto Konstytucję Republiki Słowenii. 29 marca 2004 r. Słowenia wstąpiła w struktury Sojuszu Północnoatlantyckiego, zaś 1 maja 2004 r. stała się państwem członkowskim Unii Europejskiej. Ustrojem politycznym panującym w Słowenii jest demokracja parlamentarno-gabinetowa. Władzę ustawodawczą sprawuje dwuizbowy parlament, złożony ze Zgromadzenia Państwowego (izby niższej) i Rady Państwa (izby wyższej). Władza wykonawcza należy do rządu, na czele którego stoi obecnie Miro Cerar, oraz do prezydenta, którym od 22 grudnia 2012 r. jest Borut Pahor.

Uzyskanie niepodległości przez Słowenię w 1991 r. wiązało się z koniecznością utworzenia struktur i instytucji państwowych, w tym również policyjnych. Utworzono formację policyjną, niezależną od dotychczasowej jugosłowiańskiej milicji. W 1998 r. dostrzeżono konieczność reorganizacji formacji policyjnych, mającej zapewnić wysoki poziom bezpieczeństwa poprzez stworzenie nowoczesnej organizacji, skutecznie odpowiadającej na współczesne zagrożenia i wyzwania, a przy tym przyjaznej obywatelom. Efektem podjętych prac była ustawa o policji, która weszła w życie 18 listopada 1998 r. Do aktu tego zgłaszano liczne poprawki, w efekcie czego został od tamtej pory kilkakrotnie (2001, 2003, 2005, 2006) znowelizowany³. 7 lutego 2013 r. Zgromadzenie Narodowe Republiki Słowenii przyjęło *Ustawę o organizacji i pracy policji*⁴. Na mocy ustawy słoweńska policja podlega Ministerstwu Spraw Wewnętrznych, które określa jej główne kierunki działania i odpowiada za ogólny stan bezpieczeństwa i ładu publicznego w Słowenii. Ministerstwo kontroluje i odpowiada za rozwój kadrowy i organizacyjny policji, zapewnia właściwe zarządzanie jej inwestycjami i środkami finansowymi (m.in. przygotowuje roczne plany finansowe), a także koordynuje systemy komunikacyjne i zarządzania informacją policyjną⁵.

Policja Republiki Słowenii działa na trzech poziomach: centralnym, regionalnym i lokalnym⁶. Na poziomie centralnym bezpośredni zarząd nad funkcjonowaniem jednostek policyjnych sprawuje Dyrektor Generalny Policji, powoływany na wniosek ministra spraw wewnętrznych przez szefa rządu Słowenii. Dyrektor Generalny jest organem kierującym urzędem centralnym, jakim jest Dyrekcja Generalna Policji. W jej skład wchodzi następujące struktury: Dyrekcja Policji Mundurowych, Dyrekcja Policji Kryminalnej, Dyrekcja Policji Specjalnych, Biuro IT i Telekomunikacji, Centrum Badań oraz Akademia Policyjna⁷. Centralna słoweńskiej policji znajduje się w Lublanie.

³ *Zakon o policiji* z 12.11.2003, ZPol-UPB1.

⁴ *Zakon o organiziranosti in delu v policiji* z 07.02.2013, ZODPol.

⁵ *Ibidem*.

⁶ A. Misiuk, *Organizacja i zadania policji Unii Europejskiej*, [w:] A. Misiuk, A. Letkiewicz, M. Sokołowski, *Policje Unii Europejskiej*, Warszawa 2011, s. 122.

⁷ *Vide Police Leadership*, Ministry of the Interior, <http://policija.si/eng/index.php/aboutthepolice/leadership>, (15.02.2016).

Na poziomie regionalnym funkcjonuje osiem dyrekcji policji, którym na szczeblu lokalnym podlega łącznie 107 posterunków. Poszczególne dyrekcje rozmieszczone są na terytorium całego państwa, w następujących miejscowościach: Lublana (21 posterunków), Murska Sobota (8), Maribor (17), Celje (16), Novo Mesto (13), Kranj (10), Nova Gorica (8) i Koper (14)⁸. Rozmieszczenie i zasięg terytorialny działania poszczególnych regionalnych dyrekcji policji prezentuje rysunek 1.

Rysunek 1. Podział terytorialny słoweńskich dyrekcji policji

Źródło: *Police Directorate*, <http://www.policija.si/eng/index.php/policedirectorates>, (10.02.2016).

Ustawa o organizacji i pracy policji z 7 lutego 2013 r. wskazuje katalog zadań wykonywanych przez słoweńskich funkcjonariuszy. Zadania te obejmują:

- ochronę życia, bezpieczeństwa i mienia jednostek;
- zapobieganie, wykrywanie i ściganie przestępstw i wykroczeń, wykrywanie i zatrzymywanie ich sprawców oraz innych osób poszukiwanych oraz gromadzenie dowodów;
- utrzymywanie porządku publicznego;
- kontrolę i regulację ruchu drogowego i transportu publicznego;
- ochronę granicy państwowej i prowadzenie kontroli granicznej;
- wykonywanie zadań wskazanych w przepisach o cudzoziemcach;
- ochronę określonych osób, obiektów i instytucji;
- ochronę informacji niejawnych i tajemnic państwowych⁹.

Status państwa członkowskiego Unii Europejskiej wiąże się także z wykonywaniem przez słoweńską policję zadań o charakterze międzynarodowym. Krajowy średnioterminowy plan rozwoju policji na lata 2008-2012 identyfikował ich zakres przede wszystkim jako kontrolę zewnętrznej granicy UE, poszerzanie obszaru wolności, sprawiedliwości i bezpieczeństwa we Wspólnocie oraz realizację innych zobowiązań o charakterze między-

⁸ *Vide Police Directorate*, Ministry of the Interior, <http://policija.si/eng/index.php/policedirectorates>, (13.02.2016).

⁹ *Zakon o organiziranosti in delu v policiji* z 07.02.2013, ZODPol.

dowym¹⁰. Słoweńska policja aktywnie działa na polu współpracy międzynarodowej. Należy m.in. do struktur Europolu, a także współpracuje z amerykańskim Federalnym Biurem Śledczym (FBI) w zakresie zwalczania transnarodowej przestępczości zorganizowanej na obszarze bałkańskim. Wraz z europejskimi partnerami, słoweńska policja tworzy międzynarodowe siły policyjne, w ramach których bierze aktywny udział w misjach stabilizacyjnych (m.in. w Albanii i Kosowie)¹¹. Na dzień 31 marca 2015 r., w słoweńskiej policji zatrudnionych było 8.054 funkcjonariuszy. Na jednego policjanta przypada ok. 259 mieszkańców (386 funkcjonariuszy na 100 tys. mieszkańców)¹². Dla porównania, w Polsce na jednego funkcjonariusza przypada średnio 383 obywateli (260 policjantów na 100 tys. mieszkańców)¹³. Można zatem stwierdzić, że w skali europejskiej wynik Słowenii jest standardowy.

SŁUŻBA KOBIEC W SŁOWEŃSKIEJ POLICJI

Pierwsza kobieta – Danica Lovrečič Melihar – dołączyła do słoweńskiej policji w 1936 r., gdy Słowenia wchodziła w skład Królestwa Jugosławii. D.L. Melihar piastowała stanowisko Dyrektora Policji w Lublanie w okresie, kiedy kobiety w służbach mundurowych zatrudniano zwykle w charakterze sekretarek¹⁴. W 1946 r. w życie weszła ustawa o policji, na mocy której służbę w policji mogli odbywać jedynie mężczyźni¹⁵. Systematyczne zatrudnianie kobiet w policji rozpoczęło się ponownie dopiero w 1973 r., kiedy Sekretariat Spraw Wewnętrznych Socjalistycznej Republiki Słowenii ogłosił nabór dla kandydatek na stanowiska pracy w krajowych komisariatach. Tego samego roku do służby przyjęto pierwszych sześć policjantek¹⁶. W roku szkolnym 1975/76 Szkoła Milicji w Lublanie rozpoczęła kurs w formie podstawowego szkolenia dla przyszłych funkcjonariuszek. W pierwszym roku swojego istnienia inicjatywa ta cieszyła się zainteresowaniem 47 stażystek. Do roku 1983, kiedy to z nieodkrytych do tej pory powodów słoweńska policja zdecydowała o niedopuszczaniu nowych policjantek do czynnej służby, szkolenie ukończyło 176 kobiet, zaś w strukturach policyjnych pracowało ich 187, co stanowiło 4,5 proc. wszystkich zatrudnionych wówczas funkcjonariuszy¹⁷. Podczas przerwy w naborze zauważono, że w społeczeństwie występują problemy, których rozwiązywanie mogłoby być znacznie efektywniejsze w przypadku zaangażowania kobiet w pracę formacji policyjnych. Analiza funkcjonowania policji w innych państwach europejskich (głównie w Niemczech i Wielkiej Brytanii) wykazała, że policjantki lepiej od

¹⁰ A. Misiuk, *Organizacja i zadania policji Unii Europejskiej*, [w:] A. Misiuk, A. Letkiewicz, M. Sokołowski, *op. cit.*, s. 122.

¹¹ Vide J. Mužič, *Heading for the seventh year in Kosovo*, <http://www.policija.si/eng/images/stories/About%20the%20Police/Organizations/Current%20News/Kosovo-7years.pdf> (10.02.2016).

¹² Vide *About the Police*, Ministry of the Interior, <http://policija.si/eng/index.php/aboutthepolice>, (10.02.2016).

¹³ Vide Policja, *Stan zatrudnienia na dzień 1 stycznia 2015 r.*, <http://www.info.policija.pl/inf/organizacja/stan-zatrudnienia/96946,Stan-zatrudnienia-na-dzien-1-stycznia-2015-r.html> (07.03.2016).

¹⁴ A. Šelih i in., *Pozabljena polovica: Portreti zensk 19. in 20. stoletja na Slovenskem*, Lublana 2007, s. 478.

¹⁵ A. Grobin, *Slovenian police celebrate 40 years of systematic employment of women*, „European Network of Policewomen Newsletter: Slovenian Edition”, Spring 2013, s. 8.

¹⁶ M. Pagon, B. Lobnikar, *Reasons for Joining and Beliefs About the Police and Police Work Among Slovenian Female Police Rookies*, „International Journal of Police Science & Management” vol. 2 nr 3/1999, s. 252.

¹⁷ I. Celestina, *Policija in ženske*, Lublana 2004, s. 14.

policjantów sprawdzają się w pracy z ofiarami przemocy wobec kobiet, głównie w obszarze przestępstw na tle seksualnym. Ponadto, bardziej efektywne były ich wyniki w zakresie zwalczania przestępczości wśród nieletnich. Efektem analizy pracy funkcjonariuszek w innych krajach Europy było wznowienie naboru kobiet do słoweńskiej policji. Ruszył on w 1994 r., a do czynnej służby dopuszczono 24 funkcjonariuszki, które przeszły szkolenie w lublańskim Centrum Szkolenia Policji. W 1996 r. przeszkolono i włączono w struktury policyjne kolejne trzy kobiety¹⁸.

Od 2002 r. liczba funkcjonariuszek policji systematycznie wzrasta. W 2009 r. w słoweńskich strukturach policyjnych zatrudnionych było 9.349 osób, spośród których 2.346, czyli 25 proc. wszystkich funkcjonariuszy, stanowiły kobiety. 846 z nich pracowało jako umundurowane funkcjonariuszki, 295 jako nieumundurowane, zaś 1205 kobiet znalazło zatrudnienie w służbie cywilnej¹⁹. W chwili obecnej policjantki są obecne na wszystkich szczeblach słoweńskich struktur policyjnych, realizując zadania w każdym z obszarów ich działania. W 2013 r. w policji pracowało 2.041 kobiet, spośród których 1.122 posiadało status funkcjonariuszki, zaś 919 pracownic cywilnych. Największa liczba funkcjonariuszek zatrudniona była na szczeblu lokalnym policji, najmniejsza zaś na szczeblu regionalnym. Na szczeblu krajowym najwięcej funkcjonariuszek pracowało w Policyjnym Centrum Badań oraz Dyrekcji Policji Kryminalnej²⁰.

Kobięcy personel techniczny słoweńskiej policji liczył w 2013 r. 919 pracownic, spośród których 539 stanowiły sekretarki, 241 odpowiadało za utrzymanie sekcji logistycznych, zaś 71 piastowało funkcje związane z przeprowadzaniem operacji finansowych²¹.

Obecność kobiet dostrzega się również w misjach międzynarodowych. W 2006 r. trzy policjantki przeszły wstępne szkolenie dla uczestników misji pokojowych, kwalifikując się do misji ONZ w Kosowie (UNMIK). Większość funkcjonariuszek odmawia jednak udziału w tego rodzaju przedsięwzięciach, swoją decyzję uzasadniając posiadaniem zbyt niskich kwalifikacji zawodowych, krótkim stażem służby oraz lękiem przed zagrożeniami związanymi z misją. Duże znaczenie ma również strach przed rozłąką z rodziną. Słoweńskie badaczki – Tanja Skerlj i Bojana Virjent – przeprowadziły badania, podczas których policjantki poproszono o wskazanie tych obszarów ich pracy, w realizacji których czują się one pewnie. Wyniki pokazały, że policjantki są bardziej pewne swoich predyspozycji i kwalifikacji w zakresie działań wymagających empatii, wsparcia i zrozumienia (takich jak praca z ofiarami przestępstw) niż sytuacji wymagających rozwiązań siłowych, do których zaliczono m.in. udział w misjach międzynarodowych²².

¹⁸ *Ibidem*, s. 15.

¹⁹ *Annual report on the work of the Police 2009*, Ministrstvo za notranje zadeve, Lublana 2010, s. 60.

²⁰ *Vide* Tabela 1.

²¹ A. Grobin, *op. cit.*, s. 4.

²² *Vide* U. Pras, *Three slovenian female police officers in peacekeeping police missions*, <http://www.policija.si/eng/index.php/statistics/756-3-slovenian-female-police-officers-in-peacekeeping-police-missions> (15.02.2016).

Poziom funkcjonowania policji	Miejsce zatrudnienia / zajmowane stanowisko	Liczba zatrudnionych funkcjonariuszek	Razem
Krajowy	Dyrekcja Policji Kryminalnej	82	220
	Centrum Badań Kryminalistycznych	36	
	Akademia Policyjna	24	
	Centrum Ochrony i Bezpieczeństwa	18	
	Inne jednostki	60	
Regionalny	Pion kryminalny	87	131
	Centrum operacyjne i komunikacji	18	
	Inne jednostki	16	
lokalny	Komendant komisariatu	1	771
	Zastępca komendanta komisariatu	12	
	Oficer terenowy	18	
	Oficer kryminalny	32	
	Funkcjonariusz straży granicznej	171	
	Inne stanowisko	537	

Tabela 1. *Zatrudnienie funkcjonariuszek Policji Republiki Słowenii w 2013 r.*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: A. Grobin, 2013, s. 4.

Dlaczego kobiety w Słowenii tak licznie wstępują do policji? Odpowiedzi na to pytanie należy szukać w wynikach badań przeprowadzonych przez słoweńskich badaczy, zajmujących się tematyką *gender mainstreaming*, czyli wyrównywaniem szans kobiet i mężczyzn we współczesnym świecie, głównie na polu zawodowym. W 1996 r. Milan Pagon i Branko Lobnikar przeprowadzili badania w grupie 27 stażystek, które ukończyły podstawowe szkolenie w Centrum Szkolenia Policji w Lublanie. Kobiety zapytane o przyczyny podjęcia służby w policji w odpowiedzi najczęściej wskazywały zróżnicowany charakter pracy oraz możliwość pomocy ludziom i współdziałania z nimi. Często wskazywanym motywem była również możliwość dalszej edukacji oraz perspektywy zrobienia kariery w służbach mundurowych. Pomoc ludziom okazała się mieć dla policjantek większe znaczenie niż możliwość realnego wpływu na procesy zachodzące w społeczeństwie poprzez egzekwowanie obowiązującego prawa²³. Uzyskane w 1996 r. wyniki, pomimo upływu lat, nie tracą na wartości. W 2012 r. Tomaž Pavček przeprowadził badanie wśród 491 kobiet zatrudnionych w słoweńskich strukturach policyjnych. Zdecydowana większość z nich jako główną przyczynę wyboru zawodu policjantki wskazała chęć pomocy innym ludziom²⁴.

²³ M. Pagon, B. Lobnikar, *op. cit.*, s. 257.

²⁴ A. Grobin, *op. cit.*, s. 8.

Interesująca jest też zmiana relacji pomiędzy słoweńskimi funkcjonariuszkami a policjantami płci męskiej na przestrzeni ponad 15 lat. W badaniach z 1996 r. kobiety skarżyły się na cynizm i niepoważne traktowanie ich służby przez policjantów. Podejście to wynikało z silnie zakorzenionej w percepcji społeczeństwa tradycyjnej roli kobiet. Funkcjonariuszki dążyły do akceptacji ze strony współpracowników, którzy uważali, że kobiety nie sprawdzą się w pracy terenowej i operacyjnej, co może zagrażać dotychczasowej efektywności służb policyjnych. Brak aprobaty dla pracy kobiet w policji ze strony współpracowników przekładał się na negatywne postrzeganie tej formacji przez badane policjantki oraz brak satysfakcji z wykonywanego przez nie zawodu²⁵. Systematyczny wzrost liczby kobiet w słoweńskiej policji wpłynął jednak na zmianę postaw wobec ich służby. Obecnie policjantki oceniają wzajemne relacje pracownicze jako dobre, rzadko spotykają się z przejawami niechęci ze strony innych funkcjonariuszy. Przekłada się to również na odczuwany przez nie poziom satysfakcji i zadowolenia z pracy. Istotnym czynnikiem wpływającym na taki stan rzeczy jest również zwiększenie zatrudnienia kobiet na stanowiskach kierowniczych. Funkcjonariuszki badane przez Tomaža Pavčeka wysoko oceniały skuteczność działań podejmowanych przez policjantów obu płci. Jako przyczyny udanej współpracy wskazywały przede wszystkim dobre relacje międzyludzkie, koleżeństwo, solidarność zawodową oraz zachowanie elementarnych zasad kultury²⁶. Kobięce środowiska policyjne stawiają sobie za cel tworzenie pozytywnych, optymalnych warunków służby dla wszystkich pracowników policji.

Zmiany można zaobserwować również na polu postrzegania policjantek przez społeczeństwo. Stażystki badane przez Milana Pagona i Branko Lobnikara zwracały uwagę na niechęć partnerów i rodzin do podejmowania przez nie służby, uzasadnianą argumentami dotyczącymi słabości psychicznej i fizycznej, zbyt wysokiego poziomu empatii oraz narażenia na stres i ryzyko związane z niebezpiecznymi warunkami pracy. Uczestniczki badań z 2012 r. deklarują wsparcie podjętych przez nie decyzji ze strony najbliższych. Sprawność fizyczna weryfikowana jest w procesie rekrutacyjnym, zaś inteligencja emocjonalna nie zależy od płci funkcjonariusza, ale od charakteru jednostki. Słoweńska policja podjęła również działania, mające na celu redukcję stresu towarzyszącego pracy funkcjonariuszy. W 2009 r. uruchomiono całodobową pomoc psychologiczną dla policjantów, świadczoną w formie doraźnej i długofalowej, zarówno dla indywidualnych funkcjonariuszy, jak i dla całych ich grup²⁷.

W 1999 r. John Dempsey, dostrzegając tendencję do stałego zwiększania się liczby kobiet w formacjach mundurowych i przewidując, że z czasem funkcjonariuszki będą stanowiły około jednej trzeciej całkowitej liczby policjantów na świecie, wskazał na konieczność dostosowania procesu kadrowego i przebiegu służby do sposobu pracy kobiet i związanych z tym potrzeb²⁸. W Słowenii kandydatki do służby przechodzą jednak taki sam proces rekrutacyjny

²⁵ M. Pagon, B. Lobnikar, *op. cit.*, s. 252-253.

²⁶ A. Grobin, *op. cit.*, s. 8-9.

²⁷ *Ibidem*, s. 9.

²⁸ J. Dempsey, *An Introduction to Policing*, Belmont 1999, s. 53.

jak mężczyźni. W jego skład wchodzi: pisemny test, sprawdzający wiedzę i inteligencję kandydata, testy psychologiczne, oceniające poziom stabilności emocjonalnej i zdolność do radzenia sobie ze stresem, nieodzownie związanym z pracą w policji, testy fizyczne służące pomiarowi siły i zdolności motorycznych, sprawdzenie przeszłości kryminalnej kandydata, badania lekarskie oraz ocena kwalifikacji funkcjonariusza w zakresie umiejętności pracy w zespole, komunikatywności oraz zdolności analitycznych i decyzyjnych²⁹.

Zatrudnienie kobiet w policji regulowane jest licznymi aktami prawnymi. Do najważniejszych z nich należą:

- *Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ dnia 18 grudnia 1979 r.*³⁰;
- *Konstytucja Republiki Słowenii z 23 grudnia 1991 r.* – art.49. zapewnia obywatelom państwa swobodę pracy, obejmującą możliwość wyboru zatrudnienia oraz równe i godne jego warunki;
- *Ustawa o równości szans kobiet i mężczyzn z dnia 21 czerwca 2002 r.*;
- *Ustawa o stosunkach pracy z dnia 5 marca 2013 r.*;
- *Ustawa o organizacji i pracy Policji z dnia 7 lutego 2013 r.*

Wskazane akty prawne stanowią wyraz kilkudziesięciu lat dążeń kobiet do zapewnienia sobie równego statusu w społeczeństwie. Na podstawie przyjętej w 2002 r. ustawy o równości szans kobiet i mężczyzn, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych powołało do życia organ koordynatora ds. równych szans. W 2009 r. utworzono również urząd konsultanta ds. równego statusu kobiet i mężczyzn w policji. Jego zadaniem jest monitorowanie przestrzegania równoważnego stopnia zatrudnienia policjantów obu płci, zwiększenie świadomości pracowników w tej dziedzinie oraz podejmowanie działań mających na celu zachęcanie kobiet do pracy w formacjach policyjnych. Możliwość pracy kobiet w służbach mundurowych zapewniła im szansę pełnienia nowych ról społecznych. Od nich samych zależy, czy na ich rzecz porzucą dotychczasowe, tradycyjne role kobiece, czy zdecydują się raczej na umiejętne ich pogodzenie.

EUROPEJSKA SIEĆ POLICJANTEK

Wysoki poziom sfeminizowania słoweńskiej policji znalazł odzwierciedlenie w tworzeniu licznych stowarzyszeń i organizacji kobiecych wśród funkcjonariuszek. Dużą popularnością w gronie policjantek państw europejskich cieszy się inicjatywa tworzenia sieci, stanowiących zarówno kanał aktywnej komunikacji, jak i wymiany wiedzy i doświadczeń na temat wykonywanej przez nie pracy. Pionierską inicjatywą w tym zakresie była Europejska Sieć Policjantek (*European Network of Policewomen* – ENP), której Słowenia jest aktywnym członkiem. Idea powołania tej sieci powstała 23 marca 1989 r. na międzynarodowej konferencji dla policjantek w holenderskim mieście Noordwijkerhout. Jej pomysłodawcy mieli na celu

²⁹ I. Celestina, *op. cit.*, s. 54-55.

³⁰ Słowenia jest stroną konwencji od 17 lipca 1992 r.

utworzenie profesjonalnego systemu, który mógłby stanowić zarówno kanał informacyjny dla europejskich funkcjonariuszek i funkcjonariuszy, jak i pole do prowadzenia dyskusji i tworzenia konstruktywnych sojuszy w zakresie stwarzania równych szans i warunków pracy w strukturach służb policyjnych na kontynencie. ENP deklaruje ochronę podstawowych wartości, takich jak równość wszystkich ludzi, wolność, sprawiedliwość i solidarność. Za podstawę swojego funkcjonowania przyjęła podstawowe prawa człowieka i demokratyczne zasady, które zostały określone w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka. Od 1996 r. ma status pozarządowej organizacji non-profit, działającej niezależnie od rządów poszczególnych państw i partii politycznych. Posiada oficjalnych przedstawicieli w siedzibie Organizacji Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku oraz biurach ONZ w Wiedniu i Genewie.

Europejska Sieć Policjantek jako swój kluczowy cel wskazuje optymalizację pozycji kobiet w ramach struktur policji i organów ścigania państw europejskich. Stowarzyszenie wskazuje również inne cele, do których należą m.in.: podnoszenie świadomości i zrozumienia problemów dotyczących funkcjonariuszki europejskich służb policyjnych, podejmowanie dyskusji dotyczącej zagadnień związanych z postrzeganiem służby w policji z perspektywy obu płci, dążenie do zbliżonej liczebnie reprezentacji kobiet i mężczyzn na każdym szczeblu organizacyjnym policji, a także wsparcie w zakresie poszerzania wiedzy na temat *gender mainstreaming*, działania na rzecz wymiany najlepszych rozwiązań i praktyk w sprawach bieżących policji oraz wspierania osiągnięć wszystkich członków tych służb.

ENP skupia się głównie na kreowaniu poczucia solidarności wśród funkcjonariuszek i funkcjonariuszy policji europejskich oraz poszerzaniu zakresu ich wiedzy i kompetencji w zakresie równości płci. W tym celu dostarcza osobom, organizacjom i państwom zainteresowanym informacje i materiały dotyczące wypracowanej wiedzy, doświadczeń, rozwiązań oraz danych statystycznych na temat europejskich służb policyjnych. Ponadto inicjuje i wspiera prowadzenie międzynarodowych szkoleń i badań służących zwiększeniu efektywności pracy funkcjonariuszy obu płci. Organizuje również spotkania dla policjantek i policjantów, których celem jest wzajemna wymiana najlepszych praktyk i informacji, sposobów uczenia się, a także zgłaszanie nowych inicjatyw w ramach stowarzyszenia. ENP inicjuje ponadto seminaria i szkolenia dla członków kadr kierowniczych średniego i wyższego szczebla zarządzania, służących podniesieniu kwalifikacji i umocnieniu pozycji policjantek zajmujących stanowiska kierownicze. Istotnym elementem funkcjonowania organizacji jest zachęcanie i pomoc w tworzeniu krajowych sieci policjantek w stowarzyszonych państwach.

Słowenia bierze aktywny udział w inicjatywach podejmowanych w ramach ENP. W marcu 2016 r., w Akademii Policyjnej w Lublanie, odbędzie się szkolenie dla funkcjonariuszy policji, mające na celu podniesienie ich umiejętności interpersonalnych i społecznych³¹. Kurs zatytułowany *Umiejętności społeczne narzędziem sukcesu* przewiduje zajęcia z zakresu komunikacji społecznej, panowania nad emocjami, a ponadto podejmuje za-

³¹ Vide *Programme agenda for Social Skills Course in Slovenia*, <http://www.enp.eu/wp-content/uploads/Programme-agenda-Social-Skills-Course-20161.pdf>, (19.02.2016).

gadnienia związane z równością płci oraz pomocą psychologiczną dla policjantów. W 2015 r., Słowenia była również organizatorem szkolenia z języka angielskiego dla funkcjonariuszy zrzeszonych w ENP, służącego podniesieniu ich umiejętności językowych. Trwający tydzień, kurs miał na celu ułatwienie wzajemnej komunikacji pomiędzy oficerami policji państw członkowskich, co w perspektywie ma prowadzić do bardziej efektywnej współpracy międzykulturowej. Organizatorką obu szkoleń jest Apolonija Grobin, funkcjonariuszka Dyrekcji Głównej Policji oraz przedstawicielka ENP w słoweńskiej policji, odpowiedzialna m.in. za prowadzenie działań z zakresu public relations obu tych organizacji.

W chwili obecnej w Europejskiej Sieci Policjantek zrzeszone jest 17 państw: Austria, Belgia, Dania, Estonia, Finlandia, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Litwa, Luksemburg, Norwegia, Polska, Słowenia, Szwajcaria, Szwecja, Węgry i Włochy³². ENP dostarcza szeregu informacji związanych z pracą europejskich służb policyjnych zarówno każdemu z nich, jak i państwu wyrażającym zainteresowanie nawiązaniem współpracy. Stymuluje i wspiera także współpracę pomiędzy nimi w tym zakresie.

PODSUMOWANIE

Słowenia jest państwem posiadającym najbardziej sfeminizowaną policję spośród wszystkich państw Unii Europejskiej. Kobiety stanowią około 25 proc. wszystkich zatrudnionych funkcjonariuszy. Regularne przyjmowanie kobiet rozpoczęło się w 1994 r. i stanowiło odpowiedź na potrzeby społeczne. Analiza funkcjonowania policji w innych państwach europejskich uświadomiła Słowenii konieczność zwiększenia liczby funkcjonariuszek, które w sposób bardziej efektywny od policjantów płci męskiej realizują zadania związane ze współpracą z kobietami i nieletnimi, będącymi zarówno ofiarami, jak i sprawcami przestępstw.

Główną przyczyną wstępowania kobiet do słoweńskiej policji jest dążenie do wykonywania zróżnicowanej, ciekawej pracy oraz chęć niesienia pomocy innym ludziom. Cel ten niezmiennie przyświeca kandydatkom na policjantki od momentu rozpoczęcia regularnego naboru do służby.

Stałe zwiększanie liczby policjantek prowadzi do zwiększenia tolerancji i zachowań koleżeńskich ze strony funkcjonariuszy płci męskiej. Obecność kobiet w strukturach policyjnych, również na stanowiskach kierowniczych, spowodowała zmiany w ich postrzeganiu. Odchodzi się od stereotypizacji roli kobiet i ograniczania ich do tradycyjnych ról społecznych. Ma to wpływ również na społeczny odbiór funkcjonariuszek. Ich zwiększona, zauważalna obecność w formacjach policyjnych przyzwyczaja do nich członków społeczeństwa. W połączeniu z zaangażowaniem policjantek w realizowane przez nie zadania pozwala to na zwiększenie zaufania społecznego do kobiet w służbach mundurowych.

³² *Vide European Network of Policewomen*, <http://www.enp.eu>, (10.02.2016).

BIBLIOGRAFIA

AKTY PRAWNE

- Konstytucja Republiki Słowenii z 23 grudnia 1991 r.
 Konwencja Organizacji Narodów Zjednoczonych w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z dnia 18 grudnia 1979 r.
 Zakon o enakih možnostih žensk in moških z 21.06.2002 r.
 Zakon o policiji z 12.11.2003, ZPol-UPB1.
 Zakon o organiziranosti in delu v policiji z 18.02.2013, ZODPol.
 Zakon o delovnih razmerjih z 05.03.2013, ZDR-1.

LITERATURA

- Celestina Ivan. 2004. Policija in ženske. Lublana: Univerza v Ljubljani.
 Dempsey John. 1999. An Introduction to Policing. Belmont: West/Wadsworth Publishing Company.
 Grobin Apolonija. 2013. „Slovenian police celebrate 40 years of systematic employment of women”. European Network of Policewomen Newsletter: Slovenian Edition.
 Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. 2010. Annual report on the work of the Police 2009. Lublana.
 Misiuk Andrzej. 2011. Organizacja i zadania policji Unii Europejskiej. W: Policje Unii Europejskiej, 120-123. Oficyna Wydawnicza Łośgraf.
 Mužič Janez. 2006. Heading for the seventh year in Kosovo, W: <http://www.policija.si/eng/images/stories/About%20the%20Police/Organizations/Current%20News/Kosovo-7years.pdf> (10.02.2016).
 Pagon Milan, Lobnikar Branko. 1999. „Reasons for Joining and Beliefs About the Police and Police Work Among Slovenian Female Police Rookies”. International Journal of Police Science & Management 2(3): 252-266.
 Pras Uros. 2006. Three slovenian female police officers in peacekeeping police missions, W: <http://www.policija.si/eng/index.php/statistics/756-3-slovenian-female-police-officers-in-peacekeeping-police-missions> (15.02.2016).
 Šelih Alenka, Gaber Antić Milica, Puhar Alenka, Renner Tanja, Šuklje Rapa, Verginella Marta. 2007. Pozabljena polovica: Portreti žensk 19. in 20. stoletja na Slovenskem. Lublana: Založba Tuma.

STRONY INTERNETOWE

- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, <http://www.policija.si>.
 European Network of Policewomen, <http://www.enp.eu>.
 Policja, <http://www.info.policja.pl>.